

Strategisk miljøvurdering

- Miljøvurdering af ændring af CAP-planen 2023-27.

Indholdsfortegnelse

1	Indledning.....	4
2	Ikke-teknisk resumé.....	4
2.1	Ændring af CAP-planen 2023-2027.....	4
2.2	Vurdering af miljøpåvirkninger.....	4
2.2.1	Biologisk mangfoldighed, flora og fauna.....	5
2.2.2	Jordbund.....	5
2.2.3	Vand.....	5
2.2.4	Materielle goder.....	5
2.2.5	Klimatiske faktorer.....	5
2.2.6	Kumulative påvirkninger.....	5
2.2.7	Afværgeforanstaltninger og overvågning.....	5
3	CAP-planen 2023-27.....	5
3.1	Baggrund.....	5
3.2	Alternativ.....	6
3.3	Andre strategier og planer.....	6
4	Lovgrundlag og proces for miljøvurdering.....	7
4.1	Høring af berørte myndigheder.....	7
4.2	Miljøfaktorer og vurderingskriterier.....	7
4.3	Data, metode og detaljeringsgrad.....	8
5	Miljøstatus.....	9
5.1	Biologisk mangfoldighed, flora og fauna.....	9
5.2	Jordbund.....	9
5.3	Vand.....	10
5.4	Materielle goder.....	11
5.5	Klimatiske faktorer.....	12
6	Gennemgang af ændringer.....	12
6.1	Bio-ordning for ekstensivering med slæt.....	13
6.2	Bio-ordning for biodiversitet & bæredygtighed.....	13
6.3	Privat skovrejsning.....	14
6.4	Vand-og klimaprojekter.....	14
6.5	GLM 2.....	15
6.6	GLM 6.....	15
6.7	GLM 8.....	15

7	Miljøvurdering	16
7.1	Biologisk mangfoldighed, flora og fauna	16
7.2	Jordbund.....	17
7.3	Vand.....	18
7.4	Materielle goder	18
7.5	Klimatiske faktorer	19
7.6	Kumulative påvirkninger.....	19
7.7	Samlet vurdering	20
7.8	Afbødende foranstaltninger	21
7.9	Overvågning.....	21
8	Miljømålsætninger	21

1 Indledning

Der skal i 2025 gennemføres en række ændringer til CAP-planen 2023-2027. Planen skal som konsekvens heraf miljøvurderes, jf. miljøvurderingslovens § 8, idet planen udarbejdes indenfor temaerne landbrug og skovbrug og via dens støtteordninger fastlægger rammer for projekter omfattet af samme lovs bilag 1 og 2. Miljøvurderingsloven sonderer ikke mellem hele planer/programmer og ændringer. Ændringer af planer/programmer er derfor, jf. lovens § 2, stk. 2, også omfattet af loven.

Landbrugsstyrelsen har vurderet, at ændringerne er af et omfang, der gør det nødvendigt at lave en miljøvurdering, idet det ikke kan afvises, at tilretningerne influerer planens samlede påvirkning væsentligt. CAP-planen 2023-2027 blev senest miljøvurderet i 2021.

Det bemærkes, at ændringerne kun kan gennemføres, hvis de godkendes af Kommissionen.

2 Ikke-teknisk resumé

Der er i henhold til miljøvurderingslovens bestemmelser gennemført en miljøvurdering af de ændringer til CAP-planen 2023-2027, der skal gennemføres i 2025. Det følgende udgør en kort sammenfatning af miljørapportens vurderinger.

2.1 Ændring af CAP-planen 2023-2027

Der skal i 2025 gennemføres en række ændringer til CAP-planen 2023-2027. Miljøvurderingen heraf vil tage udgangspunkt i de dele af planændringen, hvor det ikke på forhånd kan udelukkes, at der vil kunne være en sandsynlig væsentlig indvirkning på miljøet. Således vil dele af planændringen, af mere teknisk karakter, ikke være omfattet af denne miljøvurdering.

Da der er tale om ændringer i en eksisterende plan, er det alene ændringerne, der skal miljøvurderes, og der er således ikke foretaget en miljøvurdering af programmets samlede indhold.

2.2 Vurdering af miljøpåvirkninger

I afgrænsningsrapporten er der redegjort for hvilke miljøfaktorer, der sandsynligvis vil blive påvirket af gennemførelsen af planernes tiltag. Miljøvurderingen afgrænses til at omhandle følgende miljøfaktorer:

- Biologisk mangfoldighed, flora og fauna
- Jordbund
- Vand
- Materielle goder
- Klimatiske faktorer
- Kumulative påvirkninger

2.2.1 Biologisk mangfoldighed, flora og fauna

Ændringerne til CAP-planen vil generelt set tilskynde til ændret arealanvendelse for landbrugerne, som forventes at påvirke den biologiske mangfoldighed, flora og fauna på forskellige måder. Der er således ændringer med både positive og negative effekter på betingelserne for biologisk mangfoldighed, flora og fauna. Samlet set forventes en begrænset negativ effekt på miljøfaktoren biologisk mangfoldighed, flora og fauna.

2.2.2 Jordbund

For miljøfaktoren jordbund vil der også være ændringer, der bidrager med positiv effekt, og ændringer der medfører en negativ effekt. Bortfald af delkrav 1 under GLM 8 og ophøret af bio-ordningen for ekstensivering af slæt vil påvirke i negativ retning, hvorimod ændringer til bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed og vand- og klimaprojekter vil bidrage med positive effekter. Det vurderes, at der samlet set ikke vil være væsentlig påvirkning af miljøfaktoren i hverken positiv eller negativ retning.

2.2.3 Vand

Ændringerne til CAP-planen skønnes at påvirke miljøfaktoren vand på forskellige måder i form af ændret udledning af forurenende stoffer til vandmiljøet, herunder udledning til næringsstoffer og pesticider. Det vurderes, at der samlet set forventes en begrænset negativ effekt på miljøfaktoren vand.

2.2.4 Materielle goder

Miljøfaktoren materielle goder vil blive påvirket i form af øget herlighedsværdi og mulighed for rekreativ udfoldelse, samt øget mulighed for landbrugsproduktion og produktion af vedvarende energi mm. Samlet set forventes ændringerne at bidrage til en øget skabelse af materielle goder.

2.2.5 Klimatiske faktorer

Ændringerne til CAP-planen kan forventes at påvirke miljøfaktoren i både negativ og positiv retning. Det vurderes, at der samlet set ikke vil være væsentlig påvirkning af miljøfaktoren i hverken positiv eller negativ retning.

2.2.6 Kumulative påvirkninger

Ændringen vil agere sammen med både tidligere og eksisterende programmer og planer som en samlet prioritering af produktion og miljøbeskyttelse, herunder den nye ordning for permanent ekstensivering under Landdistriktsprogrammet 2014-2022. De kumulative påvirkninger vil i stor udstrækning afhænge af den geografiske udmøntning af ændringerne, hvilket vanskeliggør en mere konkret vurdering af den kumulative påvirkning.

2.2.7 Afværgeforanstaltninger og overvågning

Programændringen vurderes ikke at lede til en væsentlig negativ indvirkning på miljøet. Det vurderes derfor, at vedtagelse af ændringen ikke nødvendiggør særskilte afværgeforanstaltninger.

3 CAP-planen 2023-27

3.1 Baggrund

Den danske CAP-plan 2023-2027 implementerer EU's fælles landbrugspolitik for perioden 2023-2027 i Danmark. EU's landbrugspolitik tager udgangspunkt i tre overordnede målsætninger¹:

---

¹ Jf. artikel 5 i forordning (EU) 2021/2115

1. at fremme en intelligent, konkurrencedygtig, modstandsdygtig og diversificeret landbrugssektor og dermed garantere fødevarer sikkerheden på lang sigt
2. at støtte og styrke miljøbeskyttelsen, herunder biodiversitet, og klimaindsatsen og bidrage til opfyldelsen af Unionens miljø- og klimarelaterede målsætninger, herunder dens forpligtelser i henhold til Paris-aftalen, og
3. at styrke den socioøkonomiske struktur i landdistrikterne.

De tre overordnede målsætninger skal forfølges via af 9 specifikke målsætninger, der hver især komplementeres af en tværgående målsætning om at modernisere landbruget og landdistrikterne ved at fremme og udveksle viden, innovation og digitalisering i landbruget og i landdistrikterne og tilskynde til udbredelsen heraf blandt landbrugere gennem bedre adgang til forskning, innovation, videnudveksling og uddannelse².

CAP-planen indeholder således bl.a. en beskrivelse af den nationale strategi til forfølgelse af målsætningerne, samt beskrivelser af de enkelte interventioner og indsatsområder, der skal understøtte EU's målsætninger.

3.2 Alternativ

Miljøvurderingen heraf vil tage udgangspunkt i de dele af planændringen, hvor det ikke på forhånd kan udelukkes, at der vil kunne være en sandsynlig væsentlig indvirkning på miljøet. Således vil dele af planændringen, af mere teknisk karakter, ikke være omfattet af denne miljøvurdering.

De ændringer, der miljøvurderes, relaterer sig til følgende ordninger/krav:

- Bio-ordning for ekstensivering med slæt
- Bio-ordning for biodiversitet & bæredygtighed
- Privat skovrejsning
- Vand- og klimaprojekter
- GLM 2 om beskyttelse af vådområder og tørvejorder
- GLM 6 om jorddække i perioder med særlig risiko for forringelse af jordens dyrkningsmæssige potentiale
- GLM 8 om mindsteandel af ikke-produktive elementer

Baseline for den strategiske miljøvurdering udgøres af 0-alternativet, der i denne sammenhæng defineres som en videreførelse af de nuværende tilskudsordninger og finansieringsplan under CAP-planen 2023-2027. Ændringerne vurderes således i forhold til den eksisterende CAP-plan.

3.3 Andre strategier og planer

Det vurderes, at opfyldelse af følgende strategier og handleplaner med tilhørende miljømålsætninger kan påvirkes af ændringerne til CAP-planen 2023-2027.

European Green Deal

- EU's biodiversitetsstrategi
- Fuglebeskyttelsesdirektivet
- Habitatdirektivet
- Klimaloven

---

² Jf. artikel 6 i forordning (EU) 2021/2115

- Miljømålsloven
- Nitratdirektivet
- Vandområdeplaner
- Vandrammedirektivet
- Byrdefordelingsaftalen
- LULUCF-forordningen

4 Lovgrundlag og proces for miljøvurdering

Ændringerne til CAP-planen 2023-2027 er omfattet af krav om miljøvurdering, jf. § 8, stk. 1 i Lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter.

4.1 Høring af berørte myndigheder

Forud for miljøvurderingen er der udarbejdet en afgrænsningsrapport i medfør af miljøvurderingslovens §11 med henblik på at afgrænse rapportens omfang og detaljeringsgrad. Afgrænsningen er foretaget dels i intern proces og dels gennem høring af berørte myndigheder. Afgrænsningsrapporten for miljøvurderingen af CAP-planen har været høring hos berørte myndigheder i perioden fra den 3. juni 2024 til den 17. juni 2024. De hørte myndigheder var:

- Alle kommuner og regioner
- Miljøstyrelsen
- Naturstyrelsen
- Miljøministeriet
- Plan-og Landdistriktsstyrelsen
- By, -Land- og Kirkeministeriet
- Fødevarestyrelsen
- Landbrugsstyrelsens Arealtilskud
- Landbrugsstyrelsens Jordbrugskontrol
- Landbrugsstyrelsens Projekttilskud
- Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
- Energistyrelsen
- Klima-, energi og Forsyningsministeriet
- Erhvervsstyrelsen
- Erhvervsministeriet

Høringen gav mulighed for at stille forslag om hvilke miljøforhold, der burde belyses og vurderes i miljøvurderingen. Landbrugsstyrelsen har ikke modtaget høringssvar med indholdsmæssige bemærkninger til afgrænsningen. Københavns Kommune, Region Midtjylland, Landbrugsstyrelsen (Projekttilskud) og Erhvervsministeriet har meddelt, at de ikke har bemærkninger til afgrænsningen.

4.2 Miljøfaktorer og vurderingskriterier

I afgrænsningsrapporten er der redegjort for hvilke miljøfaktorer, der sandsynligvis vil blive påvirket af gennemførelsen af ændringerne. Miljøvurderingen afgrænses til at omhandle de i tabel 1 angivne miljøfaktorer med vurderingskriterier.

Tabel 1: Redegørelse for kriterier for vurdering af påvirkningen af hver af de afgrænsede miljøfaktorer.

Miljøfaktor	Vurderingskriterie
Biologisk mangfoldighed, flora og fauna	Udlægning af områder uden landbrugsproduktion, herunder områder til brak eller småbiotoper, samt forbud mod at gødske og anvende pesticider. Udtagning af arealer til etablering af skov (på sigt effekt på biodiversitet afhængig af bl.a. træartsdiversiteten). Forbedret kvalitet af og sammenhæng mellem naturtyper, genetablering af naturlige vandstandsforhold.
Jordbund	Ændringer vedr. kulstoflagring og kulstofpulje, Jordpakning, Jorderosion.
Vand	Tab af næringsstoffer og pesticider. Genopretning af naturlige vandløb.
Materielle goder	Ændret arealanvendelse ift. produktion af råmaterialer, herunder energi. Ændret arealanvendelse ift. landbrugsproduktion Ændret arealanvendelse ift. arealer med rekreativ værdi, herunder menneskers sundhed, friluftsliv og herlighedsværdi.
Klimatiske faktorer	Udledning af drivhusgasser Arealer med kulstofbinding

4.3 Data, metode og detaljeringsgrad

For hver miljøfaktor beskrives der i kapitel 5 en overordnet national miljøstatus, der vil danne grundlag for vurderingen af ændringernes miljøpåvirkning. Som et første skridt i selve vurderingsarbejdet fastlægges den miljømæssige status for de udvalgte miljøfaktorer. Dette gennemføres som en deskriptiv analyse, hvor der primært tages udgangspunkt i rapporter fra Det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA) og beskrivelser fra Miljøstyrelsens hjemmeside miljøtilstand.dk. Herefter beskrives selve ændringerne i kapitel 6. Dette gøres med henblik på, at der i kapitel 7 foretages en vurdering af ændringernes påvirkning på de relevante miljøfaktorer, jf. tabel 1.

Miljøvurderingen af planer foretages på baggrund af den eksisterende viden og balanceres i overensstemmelse med den konkrete plans detaljeringsniveau. Detaljeringsgraden af miljøvurderinger følger som udgangspunkt de miljøvurderede beslutninger. Med ændringerne fastlægges der ikke nogen nærmere geografi for gennemførelsen. Ligeledes er det i miljøvurderingen ikke muligt at vurdere det eksakte omfang af ændringerne, da dette afhænger af omfanget af ansøgninger under de ændrede ordninger.

Derfor foretages alle vurderinger som udgangspunkt som kvalitative vurderinger på baggrund af generel viden om de ordninger og krav, der ændres. Det betyder også, at miljøvurderingen vil blive udført på en

geografisk overordnet skala, hvor der vurderes på, hvordan ændringerne påvirker den nationale miljøstatus for en given miljøfaktor generelt.

Miljørapportens konsekvensvurderinger vil omfatte både primære og sekundære miljøpåvirkninger. Primære påvirkninger betragtes i denne sammenhæng som de effekter, som den givne ordning er etableret for at opnå. Sekundære miljøpåvirkninger er effekter, som tilskudsordningerne ikke direkte er virkemiddel for at opnå. Vurderingerne foretages under antagelse af, at ordningerne gennemføres fuldt ud som budgetteret (tilsagnsramme) i CAP-planen 2023-2027.

5 Miljøstatus

5.1 Biologisk mangfoldighed, flora og fauna

Biodiversitet er her defineret som mangfoldigheden af flora og fauna i det danske landbrugslandskab og de påvirkede nærtliggende naturarealer.

De hjemmehørende arter i Danmark er under pres på grund af bl.a. fragmentering af levestederne, klimaændringer, miljøforurening og spredning af invasive arter. Mange arter er i tilbagegang, og flere arter forsvinder eller bliver truede. Der findes 13.900 arter på Den Danske Rødliste, hvoraf 41,6 pct. er registreret som forsvundne, kritisk truede, truede, sårbare, næsten truede, eller at der ikke er tilstrækkelige data til en vurdering³. Den Danske Rødliste opdateres over en 10-årig periode, og den seneste delopdatering blev publiceret i 2023 som en del af rødlisteperioden 2020-2030⁴.

Mangel på plads og ødelæggelse af levesteder er den største årsag til tilbagegangen i biodiversiteten. Derudover spiller næringsstofbelastning og fysiske ændringer af vandmiljøet en stor rolle i tilbagegangen af biodiversiteten. Mange arters levesteder er forsvundet, bliver mindre eller forstyrres på grund af ændret arealanvendelse⁵.

Den nuværende status over beskyttelse af biodiversiteten omfatter bl.a. Natura 2000 arealer, som er EU bestemt, og §3 arealer, som er fastsat i Naturbeskyttelsesloven. Ifølge Naturbeskyttelsesloven⁶ må der ikke foretages ændringer i tilstanden af heder, moser, strandenge og overdrev. Arealet omfattet af disse beskyttelsesordninger er i fremgang, hvilket må anses som værende positivt for biodiversiteten. Dog viser den seneste rapportering fra 2019 over tilstanden i de danske habitatområder, at hovedparten af de udpegede strande og strandenge, klitter og klipper, enge og moser samt heder og overdrev var i ugunstig bevaringsstatus⁷. Udover Naturbeskyttelsesloven bidrager bl.a. EU's naturbeskyttelsesdirektiver (fuglebeskyttelsesdirektivet og habitatdirektivet) samt Vandrammedirektivet til beskyttelse af biodiversiteten.

5.2 Jordbund

Miljøstatus for jord indeholder en række elementer, der har indflydelse på landbrugsjorden. Miljøstatus fokuseres på emnerne "kulstof i jord", "jordpakning" og "erosion", som antages at være de væsentligste udfordringer i forhold til jordkvalitet i Danmark⁸.

---

³ Den Danske Rødliste. Miljøstyrelsen. ([Link](#))

⁴ Miljøtilstand.dk- natur- og biodiversitet, truede arter-rødlisten. Miljøstyrelsen. ([link](#))

⁵ Miljøstyrelsens hjemmeside. ([Link](#))

⁶ Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

⁷ Miljøtilstand.dk- Bevaringsstatus for heder, moser og andre lysåbne naturtyper. Miljøstyrelsen ([Link](#))

⁸ Schjønning et al., 2009. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

Jordpakning

Jordpakning – primært forårsaget af kørsel med tunge maskiner - er et betydeligt problem under danske forhold på grund af pkningsfølsomme jorde, vådt klima og brug af tunge maskiner⁹. En analyse fra AU DCA viser, at mindst 39 pct. af den danske landbrugsjord udviser tegn på jordpakning¹⁰.

Kulstof i jorden

Landbrugsjorden taber kulstof gennem dræning og fjernelse af biomasse ved høst, mens kulstof kan opbygges gennem tilførsel af organisk gødning samt overjordiske planterester og rødder. Et højt indhold af organisk stof øger jordens frugtbarhed, og tabet af kulstof bliver set som en udfordring for tilpasning til klimaændringer og begrænsning af drivhusgasudledning, hvilket gælder særligt for lavbundsarealer¹¹. I Danmark dækker lavbundsjord med mere en 6 pct. organisk kulstof ca. 218.000 hektar, og over halvdelen anvendes i dag til landbrug¹².

Jorderosion.

Jorderosion betegner vand-, vind og jordbearbejdningserosion.

Ifølge data fra den seneste foretagne jorderosionskortlægning i Danmark er omkring tre fjerdedele af landarealet i Danmark omfattet af jorderosionsrater på mellem 1 ton jordtab og 1 ton jorddeposition (aflejring) pr. ha pr. år. Selv om dette kategoriserer størstedelen af arealet som stabilt eller med tålelig erosionsrisiko, er der stadig et betydeligt område, hvor der kan forekomme at uholdbart stort jordtab som følge af vanderosion¹³. Samlet set har cirka 6 pct. af landbrugsarealet i Danmark en høj erosionsrisiko på over 2,5 tons pr. ha pr. år. Dette landbrugsareal er omfattet af en så høj risiko for jorderosion, at det kan påkræve afbødende foranstaltninger i landbrugsdriften.

Vinderosion har historisk været af stor betydning i Danmark, men problemet er nu stort set løst via læplantning og en stor forekomst af vinterafgrøder¹⁴. Vanderosion kan have betydelige miljømæssige konsekvenser som følge af tab af fosfor¹⁵. Jorderosion forårsaget af vandafstrømning på marker varierer, afhængig af et samspil mellem topografiske, klimatiske, jordfysiske/jordtypebestemte og dyrkningsrelaterede faktorer. Jordbearbejdningserosion forekommer overalt på kuperet terræn og medfører derfor en betydningsfuld jordforringelse for store områder i Danmark¹⁶.

5.3 Vand

Det danske vandmiljø omfatter kystvande, søer, vandløb og grundvand.

For de fleste kystvande og en betydelig andel af vandløb og søer er den generelle miljøtilstand defineret som ikke god. Der er sket væsentlige forbedringer af vandmiljøets overvågningsparametre fra 1990 og frem

---

⁹ Schjøning et al., 2019. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

¹⁰ Schjøning et al., 2019. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

¹¹ Greve et al., 2021. Aalborg Universitet. ([Link til rapport](#))

¹² Beucher et al. 2023. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

¹³ Onnen, N. et al. 2019. Distributed water erosion modelling at fine spatial resolution across Denmark. ([Link](#))

¹⁴ Schjøning et al., 2009. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

¹⁵ Olesen et al. 2023. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

¹⁶ Schjøning et al., 2009. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

til starten af 2000'erne, mens udviklingen derefter har været stagnerende med mindre og usikre udviklingstendenser i både negativ og positiv retning¹⁷.

Landbrug står for 70 pct. af udledningen af kvælstof til havet. Rensningsanlæg og andre såkaldte punktkilders andel af den samlede kvælstofafstrømning til kystvandene udgør cirka 10 pct., mens den resterende del skyldes baggrundsudledning fra naturlige kilder¹⁸.

Der er siden 1990 generelt sket en markant reduktion i indhold af kvælstof i overfladevandsmiljøet. Dette hænger overordnet godt sammen med reduktion i kilderne, angivet som udviklingen i gødningsanvendelsen og i udledning fra rensningsanlæggene¹⁹. Den afstrømningsnormaliserede kvælstoftilførsel fra land til havet er reduceret siden 1990, men har overordnet set været på samme niveau de seneste ca. 10 år²⁰. Der har siden 1989 været en markant reduktion i fosforindhold i fersk- og kystnært overfladevand, som hovedsageligt er båret af en forbedret spildevandsrensning frem til ca. år 2000. Der ses ikke nogen markant udvikling i tilførslen af fosfor de seneste ca. 20 år²¹.

Nitratinholdet i grundvandet har været stabilt faldende siden 1980. Dog ses der i det yngste grundvand en stigende tendens de seneste 7-10 år. Samtidig registreres flere miljøfremmede stoffer, i takt med at der måles for dem, herunder pesticidstoffer og PFAS, hvilket i stigende grad udfordrer drikkevandsforsyningerne²².

I EU's vandrammedirektiv er målet fastsat til "god økologisk tilstand" for alle naturlige søer, vandløb, kystvande og grundvand. Det dækker over en svag afvigelse fra den naturlige tilstand uden kulturpåvirkning. Vandrammedirektivet er i Danmark udmøntet i vandområdeplanerne. Her er de danske områder og indsatser beskrevet – f.eks. at etablere nye vådområder, der fjerner kvælstof eller fosfor.

For kvælstof er målet desuden at reducere nedsivningen til grundvand/drikkevand jf. EU's nitratdirektiv²³.

5.4 Materielle goder

Betegnelsen "materielle goder" handler om tilgængelighed til og muligheden for at udnytte natur- og menneskeskabte goder og ressourcer. I nærværende miljørapport knytter materielle goder sig således i høj grad til arealanvendelsen. Materielle goder omfatter ændringer i arealanvendelse af de danske landområder fra en arealkategori til en anden f.eks. landbrug til natur eller skov.

Det danske landbrugsareal udgør 61 pct. af hele Danmarks areal²⁴. Udnyttelsen af jorden til landbrugsformål skaber økonomisk indtjening, fødevarer, energifgrøder mv.

Byformål og trafik infrastruktur udgør ca. 13 pct. af det danske landareal²⁵, og er hvor størstedelen af danskerne lever deres liv med materielle goder i form af beskæftigelse, bosætning, børnepasning mv.

---

¹⁷ Miljøstyrelsen-Nye tal for naturens og miljøets tilstand i 2022. ([Link](#))

¹⁸ Miljøstyrelsen-Nye tal for naturens og miljøets tilstand i 2022. ([Link](#))

¹⁹ Anja Skjoldborg Hansen., et al. 2024. Aarhus Universitet, DCE- Nationalt Center for Miljø og Energi. ([Link til rapport](#))

²⁰ Anja Skjoldborg Hansen., et al. 2024. Aarhus Universitet, DCE- Nationalt Center for Miljø og Energi. ([Link til rapport](#))

²¹ Anja Skjoldborg Hansen., et al. 2024. Aarhus Universitet, DCE- Nationalt Center for Miljø og Energi. ([Link til rapport](#))

²² Miljøstyrelsen-Nye tal for naturens og miljøets tilstand i 2022. ([Link](#))

²³ Miljøtilstand.dk- Vandmiljø- Transport af kvælstof og fosfor i vandløb. Miljøstyrelsen. ([Link](#))

²⁴ Danmarks statistik- det dyrkede areal. ([Link](#))

²⁵ Danmarks statistik- arealopgørelser. ([Link](#))

Cirka 25 pct. af det danske areal er dækket af skove, heder, enge og anden natur, samt søer og vandløb²⁶. Foruden at huse biodiversitet bidrager arealerne med materielle goder såsom tømmer, herlighedsværdi, grundvandsbeskyttelse, vandkredsløb og tilbageholdelse af regnvand under regnhændelser.

Andre materielle goder omfatter råstofområder med ressourcer såsom sand, grus, kalk og ler, energiområder til vind- og solenergi samt udbud af biomasse. Nogle ordninger i CAP-planen som ekstensivering med slæt og privat skovrejsning kan principielt øge forsyning af biomasse, som kan bruges til eventuel anvendelse til bioenergi.

Danmarks produktion/forsyning og sammensætning af energi fordeler sig mellem råolie, naturgas, vedvarende energi (energi fra vand-, sol- og vindkraft, biogas og biomasse²⁷) og ikke-bionedbrydeligt affald²⁸. Det følger af en foreløbig status fra første kvartal 2024 sammenlignet med første kvartal 2023 bevidner, at der været en stigning i forbruget af vedvarende energi på ca. 9pct., en stigning i forbruget af naturgas på ca. 11pct., et fald i forbruget af kul på ca. 38pct. og et fald i forbruget af olie på ca. 4pct. (Ibid.).

5.5 Klimatiske faktorer

2023 blev det varmeste år nogensinde målt med en global stigning i temperaturen over hele året på 1,48 grader sammenlignet med det førindustrielle niveau i perioden 1850-1900. I næsten halvdelen af årets dage overskred temperaturstigningen 1,5 grader. Samtidig satte de menneskeskabte udledninger endnu en gang rekord, og FN's klimapanel, IPCC, vurderer, at koncentrationen af CO₂ i atmosfæren er på det højeste niveau i over to millioner år²⁹.

De samlede danske udledninger af drivhusgasser var omkring 46,2 mio. ton CO₂e i 2021. Dette er inkl. kulstofoptag og udledning fra jord og skov³⁰. EU's klimapolitik er, præcis som den danske, funderet på reduktionsmål for udledningerne af drivhusgasser. EU skal samlet set være klimaneutral i 2050, mens udledningerne i 2030 skal være reduceret med 55 pct. i forhold til 1990³¹. For at bidrage til opnåelse af disse mål er udviklingen i landbrugets emissioner relevante.

6 Gennemgang af ændringer

Miljøvurderingen vil tage udgangspunkt i de dele af planændringen, hvor det ikke på forhånd kan udelukkes, at der vil kunne være en sandsynlig væsentlig indvirkning på miljøet. Således vil dele af planændringen, af mere teknisk karakter, ikke være omfattet af denne miljøvurdering. I den forbindelse skal det bemærkes, at udgangspunktet for denne miljøvurdering (og den tidligere miljøvurdering foretaget i 2021) er, at ordningerne gennemføres som budgetteret i de tilhørende tilsagnsrammer. Det betyder, at ændringer i f.eks. resultatindikatorer og enhedsbeløb som udgangspunkt ikke miljøvurderes, medmindre det relaterer sig til selve implementeringen af ordningerne. Det gælder også for præciseringer af eksisterende tekst i CAP-planen, som ikke har betydning for implementeringen, herunder uddybende beskrivelser med henblik på at tydeliggøre synergier til andre ordninger. Desuden gælder det for ændringer relateret til implementeringen af social konditionalitet, hvor det vurderes, at der ikke er indvirkning på miljøet. Endelig gælder det for mindre justeringer, hvor der kun er begrænset indvirkning på miljøet,

---

²⁶ Danmarks statistik- arealopgørelser. ([Link](#))

²⁷ Omfatter halm, skovflis, brænde, træpiller, træaffald, bionedbrydeligt affald, bioolie.

²⁸ Energistatistik for de første ni måneder af 2023. ([Link](#))

²⁹ Klimarådets statusrapport 2024- Danmarks nationale klimamål og internationale forpligtelser. ([Link](#))

³⁰ Klimafremskrivningen 2023. ([Link](#))

³¹ Klimarådets statusrapport 2024- Danmarks nationale klimamål og internationale forpligtelser. ([Link](#))

herunder justering af prioriteringsmodel på ordningen for biavlprodukter, mulighed for tidsbegrænset undtagelse under GLM 5, 6 og 7 og videreførelse af pilotordning under interventionen for Pleje af græs- og naturarealer mm.

6.1 Bio-ordning for ekstensivering med slæt

Der lægges op til at lukke bio-ordningen for ekstensivering med slæt fra 2025, da både den hidtidige og forventede fremtidige søgning er væsentligt under den søgning, der er forudsat i landbrugsaftalen³². Formålet med ordningen er at fremme en ekstensiv drift af omdriftsarealer på kulstofrige jorder og i ådale, for derved at reducere udledningen af drivhusgasser og kvælstof fra arealerne. Ordningen skal udover den kortsigtede kvælstof- og klimaeffekt bidrage til en gradvis udpining af næringsstofindholdet i jorden gennem slæt (bortfjernelse af biomassen) og forbud mod gødskning.

IFRO har i januar 2024 vurderet, at ordningen forventes søgt for mindre end 10 pct. af den afsatte ramme på 134 mio. kr. årligt, svarende til en samlet underansøgning på knap 900 mio. kr. i perioden 2024-2030.

Ekspertgruppen for udtagning af lavbundsgrunde vurderer desuden, at bio-ordningen ekstensivering med slæt kan medføre, at landbrugere ikke træder ind i permanente udtagningsprojekter. Med lukningen af ordningen vil ordningens bidrag som forudsat i landbrugsaftalen i form af 0,10 mio. ton CO₂e-reduktioner samt 400 ton kvælstofreduktioner årligt bortfalde. Ud fra den begrænsede søgning til ordningen i 2023 og data fra ansøgningsrunden 2024, vurderes det reelle tab af effekt ved ophør af ordning dog at være væsentligt lavere.

Med lukning af ordningen omprioriteres midlerne i 2025-2027 til bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed. De estimerede effekter af bio-ordningen for ekstensivering med slæt, som beskrevet i miljøvurderingen af CAP-planen 2023-2027, er derved ikke længere gældende. Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, materielle goder, klimatiske faktorer og vand.

6.2 Bio-ordning for biodiversitet & bæredygtighed

Den finansielle tildeling til ordningen øges som følge af omprioritering af midler fra bio-ordningen for ekstensivering med slæt, der indstilles til at blive lukket fra 2025.

Derudover ændres ordningen som følge af forordning (EU) 2024/1468 om bl.a. ændring af GLM 8-kravet. Forordningen medfører, at delkravet om 4 pct. ikke-produktive elementer og arealer bortfalder fra og med 2025. Samtidig forpligtes medlemsstaterne til at etablere en eller flere bio-ordninger, der omfatter praksisser for opretholdelsen af ikke-produktive arealer og etablering/vedligeholdelse af landskabselementer på omdriftsarealer. Bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed adresserer dette behov, men ordningen justeres, så der kan ydes støtte fra første hektar, der etableres med ikke-produktive elementer og arealer som brak, blomsterbrak, bestøverbrak eller småbiotoper. Markbræmmer er fjernet som et element under ordningen og fra basisindkomststøtten, men de eksisterende arealer med markbræmmer (på landsplan ca. 200 ha) kan fortsat opnå tilskud igennem ordningen som enten slåningsbrak eller blomsterbrak. I relation til bestøverbraktillægget, som er et ekstra tilskud til bestøverbrak under ordningen, vil der blive indført et adgangskriterie, hvorved det først er muligt at få tillægget på arealer med bestøverbrak etableret udover 4 pct. ikke-produktivt areal med basistilskud.

---

³² Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021. Med aftalen blev der truffet politisk beslutning om implementeringen af EU's landbrugspolitik 2023-2027.

IFRO estimerer, at ca. 63.000 ha, der i dag er udlagt til opfyldelse af GLM 8, vil overgå til bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed som følge af bortfald af GLM 8-kravet om 4 pct. ikke-produktive elementer og arealer. Dertil kommer, at IFRO forventer en naturlig stigning i søgning til ordningen som følge af bedrifternes gradvise tilpasning. Midlerne fra bio-ordningen for ekstensivering med slæt vil blive overført til bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed, svarende til 134 mio. kr. pr. år i 2025-2027. Yderligere overføres der fra basisindkomststøtte 172,6 mio. kr. pr. år i 2025-2027.

Biodiversitet & bæredygtighed er en etårig bio-ordning, hvis formål er at udvikle ny natur og nye levesteder for dyr og planter og hjælpe med flere fødekilder for at øge mangfoldigheden af levende organismer på de dyrkede landbrugsarealer. Tilskud ydes til arealer, der udlægges med enten brak eller småbiotoper. Arealer må ikke anvendes til produktion og må derved ikke dyrkes, gødskes eller sprøjtes i perioden. Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, vand, materielle goder, jordbund og klimatiske faktorer.

6.3 Privat skovrejsning

Ordningen ændres, så det bliver muligt for kommuner at agere projektejer og indgå projektaftale med private lodsejere om at gennemføre skovrejsningsprojekter på privatejede landbrugsarealer. Derudover skal enhedsbeløbet under ordningen hæves som en konsekvens af, at tilskudssatserne i de nationale bekendtgørelser er hævet. Forøgelse af tilskudssatserne sker bl.a. på baggrund af to års underansøgning på ordningen med manglende afløb af midlerne til følge. Styrelsen har analyseret de nuværende tilskudssatser sammen med KU og konkluderet, at der er rum for at opdatere tilskudssatserne pba. nyeste data om udgifter til skovrejsning.

Formålet med ordningen er at etablere nye skove på landbrugsjord, som kan bidrage til en bæredygtig udvikling gennem blandt andet reduktion af næringsstofudledning til beskyttelse af vandmiljøet. Ordningen skal desuden fremme klimainsatsen ved kulstofbinding og bidrage til beskyttelse af drikkevand og grundvand. Derudover kan skov fremme biodiversitet, produktion af vedvarende energi i form af træ som en bæredygtig energikilde, produktion af bæredygtige råmaterialer i form af nyttetræ og andre produkter samt udvikling af rekreative værdier og muligheder.

De øgede satser på ordningen betyder, at der kan forventes flere realiserede projekter og hektar end ved de eksisterende satser. Det bemærkes dog, at forøgelse af satserne sker inden for den eksisterende finansielle ramme. Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til biodiversitet, flora og fauna, jordbund, vand, klima og materielle goder.

6.4 Vand-og klimaprojekter

For kvælstofvådområdeprojekter gennemføres der ændringer, så der opnås en mere fleksibel tilgang til placering af projekterne. Dermed bliver det den danske vandområdeplanlægning, der sætter rammer for placering af projekterne. Det vil gøre det muligt at gennemføre flere kvælstofvådområdeprojekter, hvor der er et reelt kvælstofindsatsbehov.

Ændringerne vedr. fosforvådområdeprojekter medfører, at der kan anvendes flere virkemidler identificeret i virkemiddelkataloget fra Århus Universitet. Dermed bliver flere fosforreducerende tiltag tilskudsberettiget under ordningen. Flere af de fosforreducerende tiltag vil også have positive effekter for vandløbets fysiske tilstand.

Vand- og klimaprojekter dækker over kvælstof- og fosforvådområder, fysiske vandløbsindsatser og lavbundsprojekter. Formålet med kvælstof- og fosforvådområder er at reducere udledningen af kvælstof og fosfor fra landbrugsjorder til kystvande og fjorde. I relation til vandløbsindsatser er formålet også at

forbedre den økologiske tilstand i kortlagte vandløbsstrækninger samt bidrage med effekter i forhold til klimatilpasning, for eksempel med bedre håndtering af oversvømmelser og effekter som mindre udvaskning af næringsstoffer. Endelig bidrager ordningen til at skabe bedre betingelser for vandløbsnatur og biodiversitet i områderne. Formålet med lavbundsprojekterne er at reducere landbrugets udledning af drivhusgasser fra kulstofrige landbrugsjorder gennem udtagning og vådgøring af arealerne. Projekterne bidrager også til at reducere kvælstofudvaskning fra landbrugsjorderne.

Ordningerne for vand- og klimaprojekter vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biodiversitet, flora og fauna, jordbund, vand, klima samt materielle goder.

6.5 GLM 2

For GLM 2-kravet om beskyttelse af vådområder og tørvejorde ændres beskrivelsen af det territoriale anvendelsesområde som følge af et nyt kort over kulstofrige jorder fra Aarhus Universitet. Der er således ikke tale om en ændring af selve kravet men en justering af de omfattede arealer pba. af forbedret kortmateriale. Kravet består af delkrav 1, der indeholder et forbud mod pløjning på arealer med et organisk kulstofindhold på 12 pct. eller derover, når disse arealer er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, samt delkrav 2, der fastsætter en nedsat kvælstofnorm, svarende til den nationalt gældende norm på JB-11 jorder, på jorder med 6 pct. organisk kulstof eller derover.

Det nye kortgrundlag medfører en bedre kortlægning af kulstofrige jorder, hvorved hovedmålsætningen bag kravet (beskyttelse af kulstofrige jorder) understøttes mere målrettet og korrekt. Det nye kortdata resulterer i et samlet set lavere areal under både delkrav 1 og delkrav 2. Delkrav 1 vil omfatte ca. 25.000 ha (reduktion på 13 pct.). Delkrav 2 vil omfatte ca. 118.000 ha (reduktion på 31 pct.).

Formålet er at beskytte kulstofrige jorde og vådområder ved at modvirke nedbrydning af organisk kulstof for således at reducere CO₂-udledning fra disse områder. Endvidere vil der være en positiv biodiversitetsmæssig effekt ved beskyttelsen af de kulstofholdige jorder og vådområder. GLM 2 vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, vand, jordbund, klimatiske faktorer og materielle goder.

6.6 GLM 6

For GLM 6-kravet om jorddække i perioder med særlig risiko for forringelse af jordens dyrkningsmæssige potentiale ændres beskrivelsen af det territoriale anvendelsesområde som følge af et nyt kort over jordbundstyper fra Aarhus Universitet. Samlet set medfører det nye kort, at jorddækkekravet lempes (kortere periode) på flere arealer, end det skærpes (længere periode). For eksempel forventes ca. 440.000 ha sandjord omklassificeret til lerjord, hvorved kravet om jorddække vil gælde i en kortere periode. Omvendt forventes ca. 80.000 ha lerjord at blive omklassificeret til sandjord, hvorved kravet vil gælde i en længere periode. Flere jorde vil altså have et kortere jorddækkekrav end tidligere, men det er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at der forekommer mere bar jord – det vil afhænge af arealanvendelsen på de enkelte jorder.

Formålet med kravet er at beskytte jordens dyrkningsmæssige potentiale i perioder, hvor dette potentiale er i størst risiko for at blive forringet. Jordens dyrkningsmæssige potentiale er afhængig af mange faktorer, i hovedparten jordens fysiske struktur, indhold af organisk materiale og reduktion i udvaskning af næringsstoffer fra jorden. GLM 6 vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne vand og jordbund.

6.7 GLM 8

EU-Kommissionen har med forordning (EU) 2024/1468 gennemført en ændring af GLM 8-kravet. Ændringen medfører, at delkrav 1 om 4 pct. ikke-produktive elementer og arealer bortfalder fra og med 2025.

Delkrav 1 om fastholdelse af GLM-landskabselementer og delkrav 3 om forbud mod beskæring af træer og buske i fuglenes ynglesæson fortsætter uændret. Delkrav 1 og 3 bidrager udelukkende med biodiversitetseffekt.

Ved afskaffelse af delkrav 1 under GLM 8 er medlemsstaterne forpligtede til at sikre, at der implementeres mindst én bio-ordning, der kan give tilskud til ikke-produktive elementer og arealer. I Danmark er der allerede implementeret en sådan ordning gennem bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed. Denne ordning justeres som følge af ændringen af GLM 8 kravet. En del af de arealer, der er blevet anvendt til opfyldelse af GLM 8 kravet (under delkrav 2), forventes at indgå som arealer under bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed (jf. beskrivelse længere oppe). Derudover vil arealerne kunne indgå under arealordninger for landdistriktsudvikling, som f.eks. den nye ordning for permanent ekstensivering under Landdistriktsprogrammet 2014-2022.

Afskaffelsen af delkrav 1 under GLM 8 medfører en række konsekvensrettelser på andre ordninger med forbindelse til kravet, herunder bio-ordningen for økologisk arealstøtte (ikke længere støtte til arealer, der går til opfyldelse af kravet), bio-ordningen for miljø- og klimavenligt græs, engangskompensation til fastholdelse af vand- og klimaprojekter og målrettet regulering (det har under de tre sidstnævnte ordninger ikke været muligt med tilskud til arealer til opfyldelse af kravet, så henvisning til kravet slettes).

Delkrav 1 under GLM 8 vurderes at have en effekt i forhold til biologisk mangfoldighed, flora og fauna, vand, klima og materielle goder.

7 Miljøvurdering

I følgende afsnit vurderes det, hvordan ændringerne til CAP-planen forventes at påvirke de miljøfaktorer, der er afgrænset til i indeværende undersøgelse. For hver miljøfaktor indledes med en overordnet gennemgang af ændringernes forventede påvirkning og slutteligt en vurdering af den samlede påvirkning.

7.1 Biologisk mangfoldighed, flora og fauna

Ændringerne til CAP-planen vil generelt set tilskynde til ændret dyrkningspraksis for landbrugerne, som forventes at påvirke den biologiske mangfoldighed, flora og fauna på forskellige måder. Der er således ændringer med både positive og negative effekter på betingelserne for biologisk mangfoldighed, flora og fauna.

For det første medfører bortfaldet af GLM-8, delkrav 1 om udtagning af 4pct. ikke-produktive arealer potentielt, at arealer, der førhen var udtaget fra landbrugsproduktion, nu vil indgå i landbrugsproduktion. Dette vil som selvstændig effekt mindske betingelserne for biologisk mangfoldighed, idet landbrugsproduktion medfører dyrkning, gødskning og sprøjtning af arealer. Det samme gør sig gældende i forbindelse med lukningen af bio-ordningen for ekstensivering med slæt.

Dette skal ses i sammenhæng med ændringerne vedr. bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed, hvor der gives tilskud til praksisser for opretholdelse af ikke-produktive arealer. Den finansielle tildeling til bio-ordningen øges, hvormed potentialet for udtagning af arealer fra landbrugsproduktion og etablering af arealer som brak, bestøver brak og småbiotoper øges. Dette vil i nogen grad modregne effekten af bortfaldet af GLM-8, delkrav 1. Det er ikke muligt på nuværende tidspunkt at kvantificere de modsatrettede effekter fuldstændigt, da det afhænger af den fremtidige søgning til bio-ordningen. Dog estimerer IFRO, at ca. 63.000 ha, der i dag er udlagt til opfyldelse af GLM 8, vil overgå til bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed som følge af bortfald af GLM 8-kravet (der skal udlægges ca. 82.000 for at leve op til kravet

om 4 pct. ikke-produktive elementer). Dertil kommer, at IFRO forventer en naturlig stigning i søgning til ordningen som følge af bedrifternes gradvise tilpasning.

Derudover ændres ordningen for privat skovrejsning, hvormed incitamentet for og muliggørelsen af etablering af skov i kommunalt regi tilskyndes. Dette kan på sigt medføre øget biodiversitet, særligt hvis træartsbiodiversiteten øges, hvilket kan forventes ved flere kommunale skovrejsningsprojekter.

Ændringer vedr. opdateret kortgrundlag for GLM 2 forventes at føre til en mere korrekt implementering af kravene. Det ændrede kortgrundlag medfører, at arealet under kravet reduceres, hvormed vilkårene for biologisk mangfoldighed, flora og fauna umiddelbart svækkes. Det skal dog påpeges, at der forventes et beskedent fald i omfanget af arealer, der er omfattet af pløjeforbud (§ 3 arealer) og dermed en høj biodiversitetsmæssig værdi. Det vil sige, at der vil være tale om en begrænset nedgang i vilkårene for biodiversitet.

I relation til ændringerne vedr. vand- og klimaprojekter forventes det, at udvidelsen af paletten af de fosforreducerende virkemidler vil bidrage til bedre betingelser for vandløbsnatur og der med en forbedring af vilkårene for biodiversitet i områderne.

Samlet påvirkning

Det vurderes ud fra ovenstående gennemgang af ændringerne, at der samlet set forventes en begrænset negativ effekt på miljøfaktoren biologisk mangfoldighed, flora og fauna.

7.2 Jordbund

Det vurderes, at ændringerne til CAP-planen vil påvirke miljøfaktoren jordbund i både positiv og negativ retning. Ophøret af bio-ordningen for ekstensivering med slæt forventes at føre til øget landbrugsproduktion, som vil påvirke jordstrukturen, kulstoflagringen og indholdet af næringsstoffer i negativ retning. Det samme gør sig i mindre udstrækning gældende for de påvirkninger, der følger af bortfaldet af GLM 8, delkrav 1.

De negative ændringer vil dog i et vist omfang blive modvirket af ændringerne til bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed. Arealerne under ordningen må ikke anvendes til produktion og må derved ikke dyrkes, gødskes eller sprøjtes. Det vil føre til ophør af jordbearbejdning, som på sigt kan føre til sundere jordstruktur. Ligeledes kan ophør af gødskning føre til øget kulstoflagring i jorden.

Ændringerne vedr. privat skovrejsning forventes inden for eksisterende finansielle ramme at føre til øget afløb og dermed flere projekter under ordningen. Det vil bidrage positivt til miljøfaktoren jord, idet arealer med skov bidrager til at mindske jorderosion. Der forventes en lille, men positiv langsigtet effekt på jordbundens indhold af kulstof og en positiv effekt på skovbundens indhold af dødt ved og litter³³.

Ændringer i ordningen for vand- og klimaprojekter vil føre til en mere effektiv implementering med mere hensigtsmæssig placering af de enkelte projekter. Det vil bidrage med en væsentlig positiv effekt i relation til miljøfaktoren jordbund, da kulstoffabet fra arealerne reduceres ved udtagning og vådgøring af kulstofrige jorder.

Ændringerne vedrørende GLM 2 og 6 vil føre til en mere korrekt implementering af kravene. For GLM 2 har dette en betydning for kulstoflagring og for GLM 8 i relation til jorderosion, hvor plantedække har en positiv effekt. Igen skal det dog bemærkes, at for GLM 2 fører opdateringen af kortgrundlaget til en reduktion i

---

³³ https://static-curis.ku.dk/portal/files/241891135/Sagsnotat_kulstof_skovrejsning_20200525_bilag.pdf

arealet. Det samme gør sig gældende for GLM 6. Det bør dog understreges, at ændringerne medfører, at kravene får indvirkning der, hvor der er størst effekt.

Samlet påvirkning

Flere af ændringerne har konsekvenser for påvirkningen af miljøfaktoren jordbund. Bortfald af GLM 8 kravet og ophøret af bio-ordningen for ekstensivering af slæt vil påvirke i negativ retning, hvorimod ændringer til bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed og vand- og klimaprojekter vil bidrage med positive effekter. Det vurderes, at der samlet set ikke vil være væsentlig påvirkning af miljøfaktoren i hverken positiv eller negativ retning.

7.3 Vand

Ændringerne til CAP-planen skønnes også at påvirke miljøfaktoren vand på forskellige måder i form af ændret udledning af forurenende stoffer til vandmiljøet, herunder udledning til næringsstoffer og pesticider. Miljøfaktoren omfatter kystvande, søer, vandløb og grundvand.

Ændringerne vedr. bio-ordningen for ekstensivering med slæt og bortfald af delkrav under GLM 8 vil påvirke miljøfaktoren i negativ retning, da hævet forbud mod landbrugsproduktion, gødskning og sprøjtemidler vil føre til øget udvaskning af næringsstoffer og kemikalier til vandmiljøet.

Igen vil ændringerne vedr. bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed bidrage til at afbøde de negative effekter af ovenstående. Når arealer udlægges til brak og småbiotoper med tilhørende forbud mod gødskning og sprøjtning, vil det reducere udledningen af kvælstof til vandmiljøet, herunder reducere udvaskning af næringsstoffer og pesticider til grundvandet/drikkevand.

Det samme gør sig gældende for ændringerne vedr. ordningen Vand og Klimaprojekter, hvor en forbedret implementering vil bidrage med at reducere kvælstofudledningen fra landbrugsjorder til kystvande og fjorder. Derudover forventes en positiv effekt på flere vandløbs fysiske tilstand som følge af ændringerne vedr. fosforreducerende tiltag (flere virkemidler).

Etablering af arealer med skov på landbrugsjorder vil bidrage til en bæredygtig udvikling gennem blandt andet reduktion af næringsstoffudledning til beskyttelse af vandmiljøet. Ændringerne vedr. privat skov kan dermed bidrage positivt til miljøfaktoren vand.

For GLM 2 vil faldet med jorder med over 6 pct. organisk kulstofindhold kunne medføre øget kvælstofudvaskning til vandmiljøet. Dog vil denne forøgelse være afhængig af, hvilken jordtype arealerne omklassificeres til, og hvordan selve arealanvendelsen ændres. I relation til GLM 6 vil ændringen medføre et fald i andelen af arealer, der har et jorrdækkekrav, der dækker hele vinterperioden. Det kan føre til øget kvælstofudvaskning til vandmiljøet. Det kan dog ikke nødvendigvis konkluderes, at ændringen vil føre til flere arealer med bar jord, og kvælstofudvaskningen vil også være afhængig af bl.a. arealanvendelsen og mængden af nedbør.

Samlet påvirkning

På baggrund af ovenstående gennemgang af ændringerne vurderes det, at der samlet set forventes en begrænset negativ effekt på miljøfaktoren vand.

7.4 Materielle goder

Miljøfaktoren materielle goder påvirkes på flere områder af ændringerne til CAP-planen. For så vidt angår ændringen vedr. bio-ordningen for ekstensivering med slæt vil lukningen af ordningen medføre, at

mulighederne for arealanvendelse af arealerne under ordningen udvides til at omfatte f.eks. landbrugsproduktion. Det samme gør sig gældende for arealer, der påvirkes af ændringer vedr. delkrav 1 under GLM 8 samt ændringerne vedr. GLM 2 (dog i væsentligt mindre omfang).

Modsat vil ændringerne vedr. bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed, privat skovrejsning, og vand- og klimaprojekter medføre en indskrænket mulighed for arealanvendelse, idet arealer, der indgår i ordningerne, ikke vil kunne anvendes til landbrugsproduktion. Omvendt kan arealer under disse ordninger bidrage til andre materielle goder såsom herlighedsværdi og mulighed for rekreativ udfoldelse – det er særligt tilfældet for arealer med kommunalt styret skovrejsning. Endelig vil der under privat skovrejsning også på sigt være mulighed for produktion af vedvarende energi i form af træ som en bæredygtig energikilde og produktion af bæredygtige råmaterialer i form af nyttræ.

Samlet påvirkning

Det vurderes, at der samlet set vil være en positiv påvirkning på miljøfaktoren materielle goder i form af øget herlighedsværdi og mulighed for rekreativ udfoldelse, samt øget mulighed for landbrugsproduktion og produktion af vedvarende energi mm.

7.5 Klimatiske faktorer

Flere af ændringerne i CAP-planen vil have en effekt på miljøfaktoren klimatiske faktorer. Når bio-ordningen for ekstensivering med slæt lukkes, bliver det muligt med landbrugsproduktion på kulstofrige jorder, hvilket vil medføre en øget udledning af CO₂ fra dieselforbrug samt øget lattergasudledning fra gødsning. Ligeledes vil bortfaldet af delkrav 1 under GLM 8 føre til, at forbuddet mod gødsning hæves, hvilket kan resultere i øget udledning af lattergas. Det samme gør sig gældende i forbindelse med ændringen af GLM 2, som har til formål at beskytte kulstofrige jorde og vådområder. Her skal det dog bemærkes, at ændringen gennemføres som konsekvens af ny viden om de kulstofrige jorders udbredelse i Danmark, hvorfor GLM 2 fortsat beskytter de tilbageværende arealer med kulstofrig jord. Ændringen fører altså samlet til en mere korrekt implementering af kravet.

Modsat vil forbuddet mod gødsning på bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed resultere i en reduktion i udledningen af drivhusgasser. Hertil kommer, at ordningen for privat skovrejsning bidrager til at binde CO₂ fra atmosfæren. Endelig vil ændringen på ordningen for vand- og klimaprojekter også medføre en positiv effekt, idet etablering af vådområder medfører at landbrugsjorder tages ud af drift, hvilket vil føre til en reduktion i drivhusgasser.

Samlet påvirkning

Det fremgår af ovenstående, at ændringerne til CAP-planen kan forventes at påvirke miljøfaktoren i både negativ og positiv retning. Det vurderes, at der vil være en tendens til, at faktoren primært påvirkes negativt.

7.6 Kumulative påvirkninger

Kumulative effekter indtræder som følge af vekselvirkningen mellem CAP-planens forskellige ordninger og krav (ændringerne hertil) og andre planer og programmer.

En række af ændringerne bidrager med en effekt på flere forskellige miljøfaktorer samtidig, hvilket betyder, at der for disse ordninger kan være en god synergi eller yderligere effekt (forudsat at ændringerne bidrager med en positiv effekt). Dette gør sig blandt andet gældende i forhold til ordningen for vand- og klimaprojekter, der leverer en effekt i forhold til at mindske tabet af næringsstoffer, klimasikring og begrænsning af udledningen af drivhusgasser. Ligeledes vil der også være kumulative effekter via Privat

skovrejsning, der både leverer effekter i forhold til klimatiske faktorer, biologisk mangfoldighed, vand og materielle goder.

Ændringerne vil således agere sammen med både tidligere og eksisterende programmer og planer som en samlet prioritering af produktion og miljøbeskyttelse. Dette gælder bl.a. i forhold til Landdistriktsprogrammet 2014-2022, hvor der i 2024 etableres en ny ordning med tilskud til permanent ekstensivering af landbrugsarealer, der ligeledes vil bidrage med effekter i relation til bl.a. klimatiske faktorer, biologisk mangfoldighed og vand. Hertil kommer nationale ordninger vedtaget i regi af Landbrugsaftalen, herunder udtagning af lavbundsjord. De kumulative påvirkninger vil dog afhænge af den geografiske udmøntning af ændringerne, hvilket vanskeliggør en mere konkret vurdering af den kumulative påvirkning.

7.7 Samlet vurdering

En række af ændringerne forventes i varierende omfang at bidrage med negative effekter på de enkelte miljøfaktorer. Dette er tilfældet særligt ved ændringen vedr. bio-ordningen for ekstensivering med slæt, hvor der med lukningen forsvinder en positiv effekt ift. særligt biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand og klimatiske faktorer. Her skal det dog bemærkes, at ordningen lykkes som følge af manglende søgning, hvilket betyder, at den reelle effekt af ændringen er begrænset. Ophør af delkrav 1 under GLM 8 vil også bidrage med negative effekter på en række miljøfaktorer, herunder biologisk mangfoldighed, flora og fauna, vand og klimatiske faktorer. Ændringer vedr. GLM 2 og 6 vil ligeledes medføre tab af positiv effekt fra de nævnte faktorer, dog i væsentligt mindre omfang, da der tale om en mindre reduktion af arealet under kravene – og en ændring der skal bidrage til en mere effektiv implementering af kravene.

I forbindelse med at delkrav 1 under GLM 8 hæves, forpligtes medlemsstaterne til at etablere en eller flere bio-ordninger, der omfatter praksisser for opretholdelsen af ikke-produktive arealer og etablering/vedligeholdelse af landskabselementer på omdriftsarealer, hvilket i et vist omfang kan ses som en afværgeforanstaltning for de negative konsekvenser, der følger ophøret af kravet. I den danske implementering sker dette via bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed, som justeres, så der kan ydes støtte fra første hektar, der etableres med ikke-produktive elementer og arealer som brak, blomsterbrak, bestøverbrak eller småbiotoper. Samtidig øges den finansielle tildeling til ordningen som følge af omprioritering af midler fra bio-ordningen for ekstensivering med slæt og ordningen for basisindkomststøtte (samlet ca. 307 mio. kr. årligt i 2025-2027). IFRO estimerer, at ca. 63.000 ha, der i dag er udlagt til opfyldelse af GLM 8, vil overgå til bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed som følge af bortfald af GLM 8-kravet om 4 pct. ikke-produktive elementer og arealer (der skal udlægges ca. 82.000 for at leve op til kravet om 4 pct. ikke-produktive elementer). Dertil kommer, at IFRO forventer en naturlig stigning i søgning til ordningen som følge af bedrifternes gradvise tilpasning. Ændringen på bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed vil dermed føre til en positiv påvirkning af miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand og klimatiske faktorer.

For privat skovrejsning gennemføres der ændringer, så kommuner kan agere projektejer og indgå projektaftale med private lodsejere om at gennemføre skovrejsningsprojekter på privatejede landbrugsarealer. Derudover ændres enhedsbeløbet, så der kan sikres bedre søgning på ordningen. Ordningen bidrager med bedre biodiversitet (særligt hvis træartsbiodiversiteten øges), mindsket jorderosion, indhold af kulstof i jordbunden og reduktion af næringsstofudledning til beskyttelse af vandmiljøet. Dermed bidrager ordningen positivt til miljøfaktorerne Biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund og vand. Hertil kommer bidrag til miljøfaktorerne materielle goder i form af øget

herlighedsværdi og mulighed for rekreativ udfoldelse, samt bidrag til klimatiske faktorer ved at binde CO₂ fra atmosfæren.

For kvælstofvådområdeprojekter gennemføres der ændringer, der sikrer en mere effektiv implementering af ordningen, da det bliver muligt at gennemføre flere kvælstofvådområdeprojekter, hvor der er et reelt kvælstofindsatsbehov. For fosforvådområdeprojekter justeres der, så flere fosforreducerende tiltag bliver tilskudsberettigede, hvilket også vil have positive effekter for vandløbets fysiske tilstand. Ændringerne vil bidrage med en væsentlig positiv effekt i relation til miljøfaktoren jordbund, da kulstoftabet fra arealerne reduceres ved udtagning og vådgøring af kulstofrige jorder. For miljøfaktoren vand vil ændringerne bidrage til at reducere kvælstofudledningen fra landbrugsjorder til kystvande og fjorder og forbedre den fysiske tilstand på vandløbene. Derudover er der positive effekter for klimatiske faktorer og materielle goder i form af reduktion i drivhusgasser og øget herlighedsværdi og mulighed for rekreativ udfoldelse. Endelig vil udvidelsen af paletten af de fosforreducerende virkemidler bidrage til bedre betingelser for vandløbsnatur og dermed en forbedring af vilkårene for biodiversitet i områderne.

På baggrund af ovenstående vurderes det samlet, at der vil være en begrænset negativ miljøpåvirkning af ændringerne til CAP-planen, særligt på grund af ophævelse af delkrav 1 under GLM 8 i EU-reglerne. Det vurderes dog, at de positive konsekvenser forbundet med ændringerne af privat skovrejsning, vand- og klimaprojekter og særligt bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed gør, at der ikke er tale om en væsentlig negativ påvirkning.

7.8 Afbødende foranstaltninger

I henhold til miljøvurderingsloven bilag 4 pkt. g, skal miljørapporten indeholde oplysninger om planlagte foranstaltninger for at undgå, begrænse eller opveje væsentlig negativ indvirkning på miljøet ved programændringens gennemførelse.

Ændringerne til CAP-planen vurderes dog ikke at lede til en væsentlig negativ indvirkning på miljøet. Det vurderes derfor, at vedtagelse af ændringerne ikke nødvendiggør særskilte afværgende foranstaltninger.

7.9 Overvågning

Effekterne af CAP-planen 2023-2027 inklusive ændringerne vil i betydeligt omfang blive dokumenteret igennem eksisterende miljøovervågningsprogrammer, eksempelvis NOVANA. Yderligere er der EU-monitorering af, om EU-midler udmøntes efter hensigten. Der indsamles løbende overvågningsdata i regi af indsatsen under den nationale implementering af nationale vandområde planer og naturplaner. Det vurderes, at denne overvågning vil være tilstrækkelig til at belyse effekterne af ændringen til Landdistriktsprogrammet

Det vurderes derfor, at vedtagelse af ændringerne ikke nødvendiggør særskilt overvågning.

8 Miljømålsætninger

I det følgende vurderes det, hvorvidt ændringerne til CAP-planen understøtter eller hindrer opfyldelsen af miljømålsætninger, der i forvejen er defineret i national og europæisk lovgivning, politikker eller strategier og som kan tænkes at blive berørt af CAP-planens ordninger som beskrevet i rapporten.

Biologisk mangfoldighed, Fauna og Flora

Habitatdirektivet

Habitatdirektivet fra 1992 (Rådets direktiv 92/43/EØF om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter

med senere ændringer) forpligter EU's medlemslande til at bevare udvalgte naturtyper og arter, der er karakteristiske, sjældne eller truede i EU³⁴.

EU's Biodiversitetsstrategi

EU's biodiversitetsstrategi EU-Kommissionen offentliggjorde i foråret 2020 en biodiversitetsstrategi, der lægger op til en øget indsats frem mod 2030 for at beskytte naturen og standse tilbagegangen af arter. Strategien lægger blandt andet op til at tænke biodiversitet ind i forskellige sektorer, som for eksempel landbrug og skovbrug.

Et af strategiens vigtigste mål er at beskytte 30 pct. af naturen i EU på land og i havet, hvoraf de 10 pct. skal være strengt beskyttet. Det skal ske senest i 2030³⁵

Fuglebeskyttelsesdirektivet

Fuglebeskyttelsesdirektivet (Rådets direktiv nr. 79/409 af 2. april 1979, om beskyttelse af vilde fugle med senere ændringer) forpligter EU's medlemslande til at bevare udvalgte fuglearter, der er karakteristiske, sjældne eller truede i EU³⁶

Programændringens påvirkning

Samlet set bidrager CAP-planen fortsat til opfyldelsen af miljømålsætningerne i habitatdirektivet, EU's biodiversitetsstrategi og fuglebeskyttelsesdirektivet, der understøtter den biologiske mangfoldighed. Det må dog forventes, at CAP-planens samlede bidrag til miljømålsætningerne vil falde som følge af øget mulighed for landbrugsproduktion.

Vand

Vandrammedirektivet

EU's vandrammedirektiv fastlægger rammer for beskyttelsen af vandløb og søer, overgangsvande (flodmundinger, laguner o.l.), kystvande og grundvand i alle EU-lande. Direktivet fastsætter en række miljømål og opstiller overordnede rammer for den administrative struktur for planlægning og gennemførelse af tiltag og for overvågning af vandmiljøet³⁷.

Miljømålsloven

Vandrammedirektivet og dele af habitatdirektivet bliver iværksat gennem miljømålsloven i Danmark. Formålet med loven er at gennemføre en fælles vand- og naturplanlægning, der skal sikre vand- og naturkvaliteten i Danmark.

Vandområdeplaner

Vandområdeplanerne er en samlet plan for at forbedre det danske vandmiljø, og de bygger på mere end 30 års arbejde med at forbedre vandmiljøet. Planerne skal sikre renere vand i Danmarks kystvande, søer, vandløb og grundvand i overensstemmelse med EU's vandrammedirektiv. Indsatserne gælder fra 2021-2027³⁸.

Nitratdirektivet

EU's Nitratdirektiv fra 1991 sigter mod at beskytte vandkvaliteten i hele Europa ved at fremme godt

---

³⁴ [EU's naturbeskyttelsesdirektiver - Miljøstyrelsen \(mst.dk\)](#)

³⁵ [EU's Biodiversitetsstrategi - Miljøstyrelsen \(mst.dk\)](#)

³⁶ [EU's naturbeskyttelsesdirektiver - Miljøstyrelsen \(mst.dk\)](#)

³⁷ [EU's vandrammedirektiv - Miljøstyrelsen \(mst.dk\)](#)

³⁸ [Vandområdeplan 3 - Miljøministeriet \(mim.dk\)](#)

landmandskab, der forebygger og nedbringer den forurening af grundvand og overfladevand, som forårsages af nitrater fra landbruget³⁹.

Programændringens påvirkning

Samlet set bidrager CAP-planen fortsat til opfyldelsen af miljømålsætningerne i vandrammedirektivet, miljømålsloven, vandområdeplanerne og nitratdirektivet, der understøtter vandmiljøet. Dele af ændringerne forventes dog at have en begrænset negativ påvirkning – igen som følge af øget mulighed for landbrugsproduktion – hvormed det samlede bidrag må forventes at falde.

Klimatiske faktorer

Den europæiske grønne pagt

Den europæiske grønne pagt er en pakke med politiske initiativer, der skal bane vejen for EU's grønne omstilling, og det endelige mål er klimaneutralitet senest i 2050⁴⁰.

Klimaloven

Klimaloven sætter bindende nationale mål om 70 pct. reduktion af vores drivhusgasudledning i Danmark i 2030 i forhold til 1990 og klimaneutralitet senest i 2050.

Byrdefordelingsaftalen

Reduktionen i drivhusgasudledninger i ikke-kvoteomfattede sektorer (også kaldet non-ETS) er i EU's klima og energipakke fra 2008 et nationalt anliggende for de enkelte medlemsstater i EU. Aftalen om, hvordan reduktionerne er fordelt mellem medlemsstaterne (byrdefordelingsaftalen), opstiller rammerne for den nationale indsats og ikke mindst et specifikt reduktionsmål for det enkelte land. Men aftalen overlader det i øvrigt til nationalstaterne, hvordan målet skal nås⁴¹.

Reduktionsmålene for de ikke kvoteomfattede sektorer fastsættes om en procentuel reduktion i forhold til niveauet i 2005. Danmark har i den forbindelse påtaget sig et reduktionsmål på 50 pct. i 2030 i forhold til 2005-niveauet⁴². Målet for 2030 varierer altså fra medlemsstat til medlemsstat og er baseret på et fordelingsprincip, der blandt andet bygger på landenes BNP.

LULUCF-forordningen

LULUCF-forordningen, fastsætter regler for emissionsreduktioner og kulstofoptag i sektoren for arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug⁴³.

Programændringens påvirkning

Samlet set bidrager CAP-planen fortsat til opfyldelsen af miljømålsætningerne den europæiske pagt, klimaloven, byrdefordelingsaftalen og LULUCF-forordningen, der understøtter den klimatiske faktor. Dele af ændringerne forventes dog at have en begrænset negativ påvirkning. Der er derfor en tendens til, at CAP-planens bidrag svækkes.

---

³⁹ [Beskyttelse af vandmiljøet mod nitrater fra landbruget - Miljøministeriet \(mim.dk\)](#)

⁴⁰ [Den europæiske grønne pagt - Consilium \(europa.eu\)](#)

⁴¹ [Reduktion af drivhusgasser fra de ikke-kvoteomfattede sektorer | Energistyrelsen \(ens.dk\)](#)

⁴² [Microsoft Word - KF23 sektornotat 11A Danmarks drivhusgasforpligtelser i EU.docx \(ens.dk\)](#)

⁴³ [Fit for 55: opfyldelse af klimamål inden for sektorerne for arealanvendelse og skovbrug - Consilium \(europa.eu\)](#)